

SS
MF
VP
JE
A

**BILDANDE AV NATURRESERVATET UTNÄSUDDENS ÖVÄRLD I VÄXJÖ
OCH TINGSRYDS KOMMUNER**

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar, med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641), området Utnäsuddens övärld som det anges på bifogade karta och gränsbeskrivning, bilagorna 1 och 2, och som det beskrivs nedan som naturreservat.

Syftet med reservatet skall vara att för i huvudsak fri utveckling bevara ädellövskog dominerad av ek och ett nu grandominerat område som successivt skall omföras till ädellövskog samt ett större område med öar bevuxna med naturskog i sjön Åsnen. Därmed ges förutsättningar för bl a ett rikt fågelliv. I den mån det är förenligt med områdets naturvärden skall allmänhetens möjligheter till friluftsliv främjas. Förekommande kulturminnen skall vårdas i mån av resurser.

För att trygga ändamålet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 8 - 10 §§ naturvårdslagen samt 10 § naturvårdsförordningen (1976:484, omtryckt 1987:939) att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet, se nedan under RESERVATSFÖRESKRIFTER.

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 9 § naturvårdsförordningen föreskrifter för naturvårdsförvaltningen av reservatet genom att fastställa den till beslutet bifogade skötselplanen, se bilaga 4. Den i skötselplanen åberopade ekonomiska planen för naturvårdsförvaltningen, se bilaga 6, omfattas inte av Länsstyrelsens fastställelse.

Länsstyrelsen utser, med stöd av 9 § naturvårdsförordningen Skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län till naturvårdsförvaltare för naturreservatet.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Utnäsuddens övärld
Kommun	Växjö och Tingsryd
Registeromr (socken)	Jät, Urshult
Läge	5 km SV Jäts kyrka
Gränser	Enligt kartan, bilaga 1, med tillhörande gränsbeskrivning, bilaga 2.

Sakägare	Enligt förteckning, se bilaga 5
Areal	Totalt c:a 1500 ha, varav 93 ha land (varav c:a 63 ha ädellövskog och c:a 27 ha grandominerad skog), 23 ha myr, 73 ha öar, och 1313 ha vatten.
Fastigheter	Del av Jätsberg 1:18, och av Jät 1:8, 2:4, 2:10, 2:11, 3:2, 5:13, 6:3, 7:4, 7:5, 7:6, 8:6, 8:22, 8:27, 8:28, 8:30, 9:2, 9:3, och 10:1 samt samfälligheten Flåboda-Segersnäs.
Ändamål	Att bevara ädellövskog, öar m m med stora naturvärden främst för fågellivet.
Naturvårdsförvaltare	Skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län.

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Åsnenområdet är länets enda CW-område, d v s ingår som ett av landets 30 våtmarksområden med internationell betydelse i de våtmarker som omfattas av Convention of Wetlands, även kallad Ramsarkonventionen som Sverige anslöt sig till 1975.

Åsnen med omgivningar är av riksintresse för naturvård, kulturminnesvård och friluftsliv och är dessutom i sin helhet av riksintresse för sina natur- och kulturvärden enligt 3 kap. naturresurslagen.

De olika delområdena i Åsnen, bl a Utnäsuddens övärld, som avgränsats i naturvårdsprogrammet för länet har olika kvaliteter som gör det samlade värdet särskilt stort. Det är av största betydelse för bl a den biologiska mångfaldens framtid i Åsnenområdet att de ur naturvårdssynpunkt värdefullaste delarna, t ex ädellövskogarna, skyddas. Lövskogarna på halvön "Näset" (Utnäsudden) samt öarna och vattenområdet ikring har getts högsta värdeklass i Länsstyrelsens naturvårdsprogram 1989.

I Växjö kommuns översiktsplan som antogs av kommunfullmäktige den 20 juni 1991 redovisas detta samt anges att för sjön Åsnen med strandzon skall naturvård betraktas som överordnad mark- och vattenanvändning. Kommunen rekommenderar att skyddsförordnande enligt naturvårdslagen inrättas för bl a det område som nu ingår i naturreser-

vatet Utnäsuddens övärld.

I naturreservatet Utnäsuddens övärld ingår strandnära ädellövskogar på en halvö i norra delen av sjön Åsnen samt tillhörande övärld och vattenområde. Ädellövskogarna domineras av ek och trots att de till största delen är skötta har de stora naturvärden särskilt som de är rester av tidigare större ädellövskogsområden runt Åsnen. De största öarna, Stora och Lilla Almö, är beväxna med blandad ädellövskog med c:a 15 % inslag av alm i äldre bestånd, medan Harö och övriga öar täcks av blandskog av gran, tall, björk, sälg m. m.

Inom området rastar flyttande havsörnar, storskrakar och sädgäss och häckar arter som bivråk, fiskgjuse, lärkfalk, storlom, småskrake, gröngöling, mindre hackspett, gärdsmyg, grönsångare, härmsångare, nötväcka och stjärtmes. Koncentrationen av häckande storlom och fiskgjuse är bland de största i Europa. Inom naturreservatet häckade 1993 åtta fiskgjusepar. Stenknäck, mindre flugsnappare och småskrake förekommer.

Stora Ekö, Harö, samt Stora och Lilla Almö är klassade som nyckelbiotoper i Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. På Stora Almö finns t ex lunglav, skriftlav, guldlockmossa och fällmossa. I fältskiktet har hässlebrodd, myskmadra, lundslok och sydlig lundarv noterats. Lövbinda är talrik på Harö. De delar av Jätsberg som ingår i naturreservatet beskrivs utförligt med bl a vegetationskarta i rapporten "Åsnen-området. Botanisk-ekologisk dokumentation med förslag till naturvårdsåtgärder" (Larsson, A. publ av Länsstyrelsen 1980).

På Silareholmen finns en gammal stuga med väggar av sten angiven med nummer 74 i Jäts socken i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister. På minst två andra ställen inom reservatet finns odlingsrösen, bl a i anslutning till en tilltalande torpmiljö norr om Skarnvik i väster. Lämningsfrån tidigare torpbebyggelse finns också bl a vid Utnäs, Almsäng och Sandvik. Historiken kring torpbebyggelsen på Jätsbergs gods har bl a beskrivits av Ernst Gren i ett separatträck av Hyltén-Cavalliusföreningens årsbok 1942.

I Åsnen bedrivs sedan 1987 tillsynsverksamhet av tre personer som finansieras av Länsstyrelsen samt Alvesta, Tingsryds och Växjö kommuner. Tillsynsverksamheten har, jämte anläggandet av kanotled och beslut om naturreservat samt fågelskyddsområden m m i sjön, bidragit till att minska hoten mot bl a fågelfaunan i västra och nordvästra delen av sjön.

Reservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i naturresurslagen, NRL (1987:12).

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

En av markägarna till den mest berörda fastigheten i reservatet, Jätsberg 1:18, skrev till Länsstyrelsen i oktober 1992 för att få planerna på ett naturreservat i området konkretiserade.

Länsstyrelsen har efter diskussioner bl a i fält med den markägare som representerar Jätsberg 1:18 remitterat ett förslag till beslut och skötselplan under sommaren 1994 till samtliga berörda markägare, till Växjö kommun, Skogsvårdsstyrelsen, Naturvårdsverket, berörda fiskevårdsområdesföreningar, Kronobergs Ornitologiska Förening, och till Länsförbundet av Naturskyddsföreningen. Samtliga som har yttrat sig har tillstyrkt reservatsbildningen med vissa förslag till ändringar som i allt väsentligt tagits med.

Fastighetsekonomi Syd vid Lantmäteriet i Växjö har på Länsstyrelsens uppdrag värderat det intrång det planerade naturreservatet kommer att medföra för berörda markägare. Fastighetsekonomi Syd har därefter för Statens räkning förhandlat med markägarna till Jätsberg 1:18 m fl men avtal har dock ännu inte kunnat träffas om nivån för intrångsersättning. Det innebär att markägarna för att få ersättning har att inom ett år från att detta beslut vunnit laga kraft väcka talan vid fastighetsdomstol mot Staten.

GRUND FÖR BESLUTET

Området är **botaniskt** intressant genom att för ädellövskog typiska och också ovanliga arter i floran noterats. Delar av ädellövskogen har med största sannolikhet lång kontinuitet vilket gör att den har ett särskilt **skogsvetenskapligt** intresse. Det **ornitologiska** intresset är särskilt stort genom att området hyser en för länet typisk sammansättning av det häckande fågelbeståndet, men med ovanligt höga koncentrationer av häckande par och ur ett europeiskt perspektiv sett helt unik fågelfauna. Unikt för länet, landet och Europa är de stora koncentrationerna av storskrake och havsörn under vinterhalvåret. Naturreservatet Utnäsuddens övärld har mycket stort värde för **landskapsbilden** och för allmänhetens **friluftsliv**. **Kulturmiljöerna** är värdefulla för förståelsen av tidigare brukande inom området.

Området har stor betydelse för kännedomen om landets natur. Områdets växt- och djurliv är känsliga för stora förändringar i miljön. Det behöver särskilt skyddas och, eftersom naturvärdena inte kan bestå med ett normalt skogsbruk, bör Utnäsuddens övärld förklaras som naturreservat.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att

1. uppföra helt ny byggnad eller anläggning eller utföra till- eller påbyggnad av befintlig byggnad eller anläggning,
2. anlägga väg, parkeringsplats, led, ridstig, bro, eller spång,
3. anlägga campingplats eller uppställningsplats för husvagnar,
4. anlägga hamn, brygga eller anordna uppläggningsplats för fartyg,
Anm. befintlig brygga vid Skarnvik, se karta, bilaga 1, med 6 båtplatser får underhållas men ej byggas ut.
5. anlägga luft- eller markledning,
6. upplåta mark för motortävling, skyttetävling, orienteringstävling, båttävling, eller träning härför,
7. ankra eller förtöja husbåt,
8. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning,
9. anordna upplag annat än tillfälligt för jord- och skogsbrukets behov,
10. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera, matjord eller torv,
11. borra, spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa, eller utföra annan åtgärd som förändrar områdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden,
12. ta bort eller skada stengärdesgård eller odlingsröse,
13. nydika och dikesrensa,
Anm. De tre diken som utmärkts på kartan, bilaga 1, får underhållsrensas.

14. plantera in eller så träd, buskar eller andra växter,
15. plantera in för trakten främmande djur- eller växtart,
Anm. Flod- och signalkräftor i Åsnen undantagna.
16. anlägga fiskodling,
17. framföra motordrivet fordon,
Anm. Undantag: för att hämta större fällt vilt.
18. samla in insekter, kräftdjur, snäckor, musslor, maskar eller andra lägre djur,
Anm. Gäller ej flod- eller signalkräfta.
19. tillföra kalk, andra mineralämnen, kemiska bekämpningsmedel eller gödselmedel,
Undantag: Vattenområdet får kalkas.
20. slutavverka, gallra, röja, markbereda, hyggesrensa, plantera eller så träd eller utföra andra skogliga åtgärder,
Anm. Rövning av sly i siktgator vid jakt får ske.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet enligt skötselplanen, bilaga 4, och som är angivna under B nedan.

B Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas att tåla att de åtgärder vidtas inom naturreservatet som framgår av bilagda skötselplan, bilaga 4.

C Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning, exempelvis genom att borra, måla, mejsla, eller på annan sätt skada berghällar, block, levande eller döda träd och stubbar,
2. framföra eller parkera motordrivet fordon,
3. ställa upp motorfordon, husvagn eller släpvagn,

4. ankra och förtöja husbåt, hydrokopter, svävare eller motsvarande motordriven vattenfarkost,
5. under tiden 1 april - 31 juli vistas inom de på kartan (bilaga 1) markerade områdena eller landstiga på de med F markerade öarna,
Anm. Fiskekort ger ej rätt till vistelse inom område med tillträdesförbud.
6. rida,
7. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
8. klättra i boträd eller på annat sätt störa djur- eller fågellivet,
9. göra upp eld,
10. gräva upp, plocka eller bryta buskar, ris, örter, mossor eller lavar med undantag av plockning av bär och svamp för husbehov,
11. samla in insekter, kräftdjur, snäckor, musslor, maskar eller andra lägre djur,
Anm. Fiske enligt gällande fiskebestämmelser och med iakttagande av föreskrift C 5 är dock tillåtet.
12. snitsla spår eller ordna orienteringskontroll,
13. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning, och
14. tälta.

Föreskrifterna under C träder i kraft den dag som framgår av kungörandet i länets författningssamling.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 8.

UPPLYSNINGAR

Beslut i detta ärende har fattats av Länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog Landshövdingen samt ledamöterna Sven Nilsson, Barbro Svensson, Jim Sundén, Rolf Andersson, Ingrid Årdh-Strid, Sigfried Stein, Marie-Louise Hilmersson, Anders G Högmark, Gösta Rogdahl, Bo Frank,

Carin Högstedt och Kristina Thulesius samt suppleanterna Bengt Wäreborn och Bo Jonsson.

I den slutliga handläggningen av ärendet i vilket byrådirektör Anne-Li Fiskesjö varit föredragande har även deltagit länsrådet Claes Sjöblom, t f länsarkitekt Ingerd Esseen, länsantikvarie Margit Forsström, avdelningsdirektör Kenneth Pettersson, och t f miljövärdssdirektör Staffan Sundlöf.

Sten Wickbom

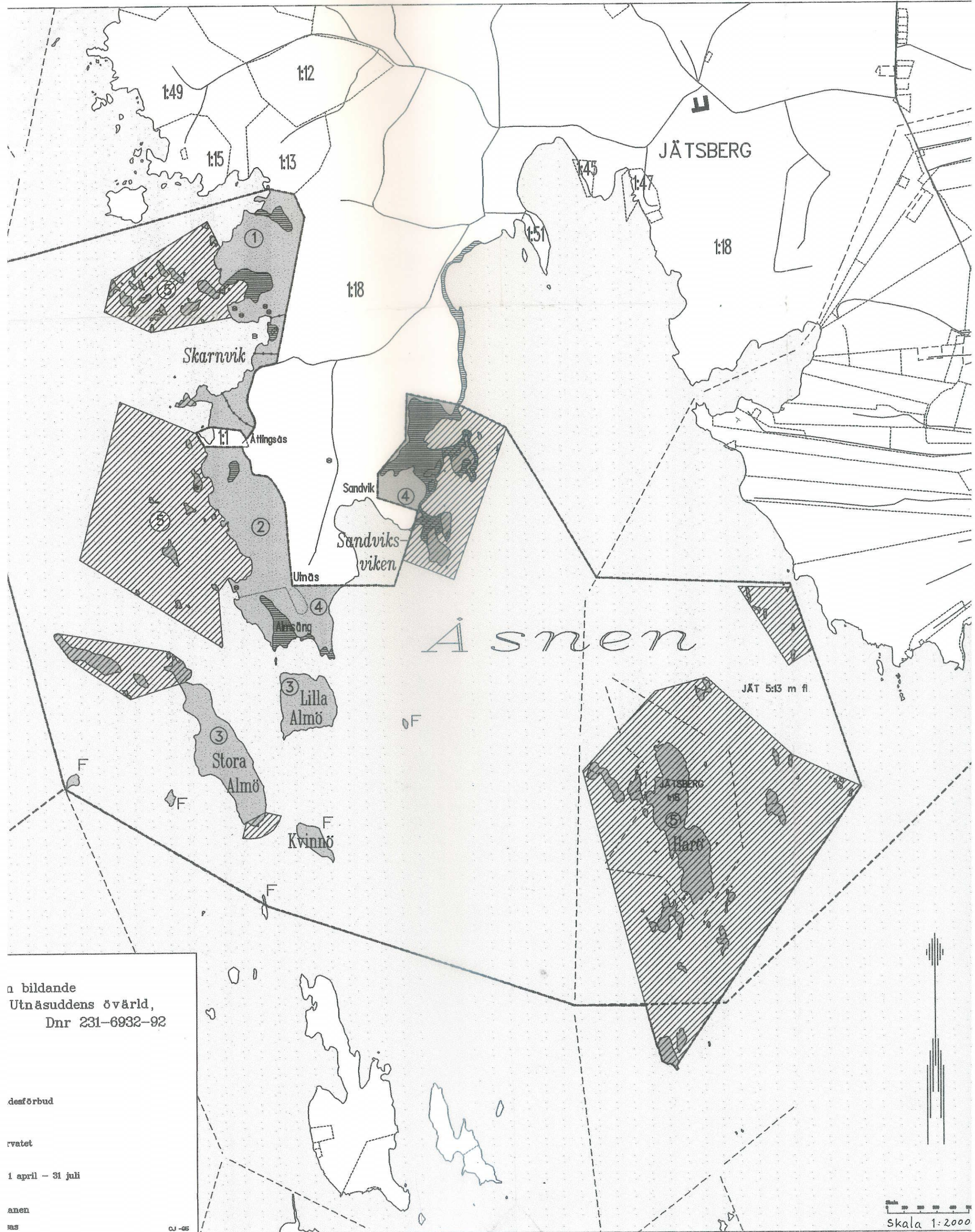
Anne-Li Fiskesjö

Bilagor

- 1 Karta visande naturreservatets avgränsning
- 2 Gränsbeskrivning
- 3 Översiktskarta till gränsbeskrivning
- 4 Skötselplan
- 5 Sakägarförteckning
- 6 Ekonomisk plan
- 7 Sändlista
- 8 Hur man överklagar

Beslutet skall kungöras i länets författningssamling

n bildande
 Utnäsuddens övärld,
 Dnr 231-6932-92

desförbud
 rvatet
 1 april - 31 juli

anen
 as

skala 1:2000